

Szám: 6/2019.

JEGYZŐKÖNYV

**Készült: Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat
Képviselő-testületének 2019. december 2-án (hétfőn)
15.00 órai kezdettel tartott közmeghallgatásról**

Helye:

Városháza Díszterme (2000 Szentendre, Városház tér 3.)

Jelen vannak:

Benkovits György
Szautner Katalin

elnök
elnökhelyettes

Tanácskozási joggal jelen van:

Bán Edit

szervezési ügyintéző

A lakosság részéről jelenlévők:

A mellékelt jelenléti ív szerint.

Benkovits György elnök: Köszönti Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testületét, valamint a megjelent érdeklődőket. Megállapítja, hogy a Képviselő-testület határozatképes. Bejelenti, hogy az ülésről készült jegyzőkönyv hitelesítője Szautner Katalin lesz.

Ismerteti, hogy három dolgot kell tudni erről a közmeghallgatásról. A közmeghallgatás arról szól, hogy az adott helyi nemzetiségi közösségi csoport kérdéseket tehet fel, elmondhatja a véleményét a nemzetiségi önkormányzat működéséről. Például, hogy mit tart jónak, és mit tart rossznak, illetve milyen gondjaik vannak, sőt azt is elmondhatja, ami nem tartozik a helyi nemzetiségi közösségre. Ez utóbbi esetben a nemzetiségi önkormányzati képviselő-testületi tagok feladata az, hogy közvetítsék Szentendre Város Önkormányzat felé ezeket a felvetéseket, amennyiben ők ezekre nem tudnak válaszolni.

Tekintettel arra, hogy már nagyon régen volt nemzetiségi önkormányzati közmeghallgatás, az előző év végén valamikor, ezért arra gondolt, hogy vetített képes előadásában ismerteti a Nemzetiségi Önkormányzat 2020. évre tervezett programjait, amelyek megvalósítására a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt-hez pályázatot nyújtott be.

Kiemeli, hogy a helyi dalmát közösség számára a legfontosabb ünnep az Ivan Dan, Keresztelő

Szent János születésének napja, a templomdombi plébánia templom búcsúja, a szentendrei dalmátország több száz éves ünnepe. Az ünnephez kapcsolódó dalmát rendezvény 2020. június 27-én kerül megrendezésre. Ismerteti, hogy a török elűzése után, az ezerhétszáz éves évek elején a romos eredetileg Szent András tiszteletére szentelt szentendrei római katolikus templomot két kezükkel újjáépítő dalmátok, az akkor még egyetlen szentendrei katolikus közösség kérésére, kedves szentjük Keresztelő Szent János tiszteletére szentelték újjá. Így lett az akkor egyetlen nem pravoszláv templom búcsúja városi katolikus ünnep (sajam) az Ivandan. S bár ünneplése a három évszázad alatt időnként eltűnni látszott, egy-egy alkalommal el is maradt, de a számárhegyi dalmát közösség mindig életben tartotta. Az ünnep egyházi része a Szentmise, melynek része a sajam, eredetileg Klisszán a templomdombon volt és egyetlen egységet alkotott. A Szentmiséhez közvetlenül kapcsolódó népünnepélyt volt. Ezt bizonyítják azok a máig fennmaradt szokások is, mint a templomi dalmát zászlóval való kivonulás, a lombosátor építése, a Szentendrei Dalmát Testvériség, a Bratstvo Sv Ivana (Fraternitas San Giovanni Battista) kultikus tárgyainak, a dalmát ládának és temetői kellékek stb, közszemlére tétele, de az agape típusú közös étkezés is. Ekkor még a vásár is szerves része volt a búcsú ünnepélynek és a rendezvény minden eseményét a templom körül tartották, aztán később tevődött át a mai helyére, a városszéli Daru piacra is. A hetvenes években ezt a szekularizált Ivan dan formát újították fel és rendezték meg elődeik a Dalamtin brat tagjai, majd 1994-től, amikor a rendezést a Szentendre Város Horvát Kisebbségi, majd Nemzetiségi önkormányzat vette át. Továbbá ismerteti, hogy egyeztetve Blanckenstein György plébános úrral, abban állapodtak meg, hogy bár az ünnepet teljes egészében már nem érdemes visszavinni a Templomdombra, hiszen közel száz éves szokás lett azóta a Daru piaci sajam, de 2020-tól úgy kívánják megrendezni a búcsút, hogy világos és egyértelmű legyen, hogy ez az ünnep egy egység. Így június 27-én, a Templomdombon, a Keresztelő Szent János templomban már nem csak szentmise, illetve a dalmát zászló ünnepélyes kihozatala lesz, hanem köszöntések énekkel és zenével és agape jellegű vendéglátás is. A mise után, de annak részeként a templom bejárat helyiségében ünnepélyesen elhelyezésre és megszentelésre kerül az 1780-ból származó Szentségimádási rend, az egyetlen régi dalmát nyelvű okiratuk ostensoriumban (díszes keretbe foglalva). Ezzel kívánják egyértelművé tenni azt is, hogy ez a dalmát közösség temploma, amelyet őseik saját két kezükkel építettek újjá a romokból. Elmondja, hogy az ünnep fő elemeit és helyszínét is megtartva a hagyományokat követve, de az elmúlt húsz évben történt kutatások által feltárt ismertekre alapozva megújítják az ünnepséget. Ha ehhez kellő anyagiakat is tudnak biztosítani, akkor számos késő-középkori búcsú elemmel bővítve rendezik meg az Ivan Dant, olyan elemekkel, mint a középkori dalmát imádság, a zászlók és a dalmát láda közszemlére tétele, a tér lanternákkal való ünnepi megvilágítása és zászlókkal való feldíszítése. De az agape régi gasztronómiáját is visszaállítják olyan régi ételekkel, mint a nagy szegénység idején a dalmátokat az éhhaláltól megmentő bagóca (slanutak) csicseri borsó leves, a baskot (gyűrű alakú tengerész kenyér) vagy a jól ismert és népszerű ünnepi frirule. Terveik szerint a sajam vásári elemeit is megjelenítik a Daru piac-téren. Kapható lesz olíva, szarvasgomba, mézeskalács, bor és más régen is kínált áru.

Megemlíti, hogy dalmátokat számos legenda köti védszentjükhöz, aki identitásuk jelképe. Az Ivan Dan, Keresztelő Szent János ünnepe mellett Szent Jeromos ünnepe volt az, amelyet a bratstvo, bratovština, a dalmát testvériség napjaként tartottak meg a szentendrei dalmátok. Arról ma már nincs adatunk, hogy a helyi elnevezés szerint dalmatin bratnak nevezett közösség Szentendrén alakult-e meg anno, vagy már testvériséggént érkeztek a városba őseik, de azt tudják, hogy a romokból való újjáépítését követően a katolikus templom az ő kérésükre lett Keresztelő Szent Jánosnak újjászentelve. Az is tudott, hogy az évszázadok alatt mindig szoros

kapcsolat volt a templom és a szentendrei dalmát testvéri közösség, a bratovština között. Szent Jeromos csodatételei és legendái közül a megszelídült oroszlán története a szentendrei dalmátok között régen ismert és népszerű. A történet szerint az oroszlán, amelynek Szent Jeromos a talpából kiszedte tövist, olyan kezes lett, hogy Jeromos szamarára vigyázott. Miután a kereskedők ellopták a szamarát, az oroszlán visszerezte. Ez a történet a szamarhegyi dalmátok egyik identitás-történeteként maradt fenn, amelyben a megszelídült oroszlán a katolikus hitre tért dalmátokat szimbolizálta. Talán ezért is volt olyan erős Szent Jeromos tisztelete a szamarhegyi dalmátok között sokáig, hogy még a Keresztelő Szent János templom a barokk szószékét díszítő Szent János evangelista szobrát, Jeromosnak mondták praocáik, annak ellenére, hogy a papok minden alkalommal elmondták, hogy a szobor nem Jeromos, hanem Szent János evangelista ábrázolása. Mégis így őrizte a közösség identitás-akarata. Az első vallásos testvéri közösséget a 14. században említik írásos emlékek, melyek az 1348-as nagy pestisjárvány idején születtek, azért, hogy tagjaiknak segítséget nyújtsanak a betegségben, vigasztalást haláluk órájában. Idővel egyre inkább a közösség önszegélyező és önkormányzási feladatait látták el a testvériségek. Statutumaikba (szabálykönyvükbe, alkotmányukba) olyan szabályok kerültek, mint a gyermekek nevelésével vagy a ma közegészségügyinek mondható szabályok. Például olyan is, hogy „a testvériség tagjai nem vásárolhatnak, és nem tarthatnak házukban olyan dolgot, amely egy másik személyt megfertőzhet.” Aki ezeket megszegte annak testvériség kasszájába büntetést kellett fizetnie. Ez lehetett eredetileg a szentendrei dalmátok által oly nagyra és fontosnak tartott dalmát láda funkciója is. Talán ezért voltak benne még 1963-ban is Mária Terézia forintok. Fontos előírása volt régen minden bratstvo, bratovština statutumának a testvériség tagjainak nyilvántartása. Amikor a dalmát ládát elvitték a múzeumba, a visszaemlékezők szerint régi nyilvántartó füzetek, könyvek voltak benne, amelyek mivel eltűntek ma már csak feltételezhető, hogy nem csak a régi spóregyleti nyilvántartás lehetett arról, hogy ki kapott kölcsönt, amelyet a pizske (ogrozle) eladásakor kellett visszafizetnie. Az egyik leghíresebb testvériség a ragusai Sv. Antuna Opata (antunini) volt, amely tevékenysége fél Európára kiterjedt és olyan befolyással volt Ragusaban (Dubrovnikban), hogy tagjai közül került ki a Tízek tanácsának többsége 1881-ig. Szentendrei analógia, hogy az ezerhétszázas években a Szentendrét irányító városi testület négy prétorából egyet, a dalmátok adtak S bár önkormányzat és a közigazgatás formája az évszázadok alatt változott, a dalmátoknak mégis erős képviselőjük volt a Szentendrét irányító testületben 1930-ig. A nemzetiségi önkormányzat a bratovština tradíciójának újjáélesztését is célul tűztek ki. Ezért 2020. szeptember 30-án megrendezik a Dalmát Testvériség Napját, amely terveik szerint a szentendrei dalmát családok ünnepe lesz. A tizenöt Szentendrét újjáalapító, Benković, Dehurta, Fačkovec, Frangeš, Hrnčarović, Kilar, Kishanich, Kovačić, Kuharović, Malič, Pištur, Pivarčik, Sautner, Simlješa, Valentin dalmát családok képviselőit hívjuk össze és tartjuk meg a testvériség tanácskozását a Bratovština Sv Ivana Dalmata Senandrija (Fraternitas San Giovanni Battista Dalmata Sanctus Andreas) a Szentendrei Keresztelő Szent János Dalmát Testvériség újjáalakuló ünnepi ülését, a consigliót, amely ezután minden év Szent Jeromos napján a közösség ügyeiről szabadon tanácskozik. Ősszel tehát Jeromos napot tartanak, és mint az a városi önkormányzattal való megállapodásukban körvonalazódni látszik, a városrészi, izbégi, Pannónia telepi, püspökmajori, óvárosi, pismányi, valamint majális, juniális, gyermeknapi és más rendezvényeken való megjelenés egy „Dalmát sátrat” jelent a gyakorlatban. Ismerteti, hogy a 2020. évi nemzetiségi önkormányzati programtervek megvalósítását részben a Bethlen Gábor Alaphoz benyújtott pályázataikból, illetve az önkormányzati támogatásból remélik finanszírozni.

Elmondja, hogy a nemzetiségi önkormányzat októberi megalakulását követően, a Szervezeti és Működési Szabályzatában rögzítette, és büszkén vállalja Szentendre világhírű horvát-magyar

fiának Stéger Ferenc emlékét. Minden év tavaszán, március 28-án az első horvát nemzeti opera a Ljubav i zloba bemutatásának napján emlékeznek meg róla. Terveik szerint 2020. március 28-án flashmobbal, koszorúzással és tudományos konferenciával is emléket állítanak Stéger Ferencnek, aki korának, a 19. század végének Pavarottija, Szentendrén született és itt is halt meg. Több mint 350 fellépése alatt sikert sikerre halmozva, gyakorlatilag végig turnézta a korabeli Európát Prágától Nápolyon át Londonig. Legtöbbször azonban Franjo Štažić néven lépett fel és talán ezért is, ma a zeneirodalom sokkal inkább horvát, mint magyar énekesként tartja számon. Londonban lépett fel, ahonnan Olaszországba folytatta útját és az 1864-1865-ös szezonban már a Teatro Regioban Pármában énekelt. Meghódította az opera szülőhazáját, Itáliát is. 1866-ban Triesztben a Comunale Triesztben lépett fel. De ő az első horvát operaénekes is, aki fellépett az opera olasz Mekkájában, a milánói Teatro alla Scala-ban. Emléktábláján olvasható, hogy hallva sikereiről Rádai Gedeon a pesti Nemzeti Színház intendánsa felfigyelt a fiatal tenoristára, meghívta Pestre, ahol a Nemzeti Színházban 1848. augusztus 19-én lépett fel Erkel Ferenc: Hunyadi László című operájában V. László szerepében. Ekkor már ünnepelet tenor volt, és itt elénekelte Bánk szerepét is.

Beszámol arról, hogy a szentendrei horvát-dalmát közösség és a járásban élő horvát nemzetiségiek tájékoztatására évente két alkalommal Magrceva brda címmel újságot kívánnak megjelentetni. A periodika a helyi horvát nemzetiségi közélet híreit, eseményeit, hivatott eljuttatni horvát nemzetiségi olvasóikhoz tájékoztatásként Szentedre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat legfontosabb döntéseiről, terveiről, továbbá hagyományaik, szokásaik megismertetése céljából. Céljaik közt szerepel a horvátországi Stari Grad, Szentendre testvérvárosa kulturális életének megismertetése, továbbá egy-egy évfordulóhoz kapcsolódva, a környék régi és mai horvát nemzetiségű hírességeinek bemutatása.

Megemlíti, hogy a nemzetiségi önkormányzat tervei között szerepel az 1780-as évekből származó dalmát nyelvű Szentségimádási rend, kézi merített papírra nyomtatott másolata, az ostensorium elhelyezése a Keresztelő Szent János Plébánia templom bejáratánál. E dokumentum bizonyítéka annak is, hogy a szentendrei dalmátok nem csak vinicolák, azaz szőlőmunkások voltak, hanem cipészek, csizmadiák, szabók, kalaposok, kádárok zsinogészek, bognárok, asztalosok, kőművesek is voltak közöttük szép számmal, akik a leghíresebb szentendrei céhek mesterei voltak, és a történelmi közhiedelemmel ellentétben nem csak a Szamárhegyben laktak, hanem város más részeiben, még a Fő téren is. A dokumentumot a Vincze Papírmerítő Műhely készíti, és az ostensoriumhoz méltó keretben lesz látható a régi cinterem, a mai Keresztelő Szent János Plébánia templom bejáratában.

Ismerteti, hogy a 2020. június 25. és július 4. között a Szentendrei Petőfi Kulturális és Hagyományörző Egyesület székházában megrendezésre kerülő Fjaka című kiállításához Képzőművészeti katalógust készítenek. A kiállítók személyén kívül Pistyúr Imréné festőművész, Pistyúr Imre Munkácsi díjas szobrász, a szentendrei dalmát közösség aktív tagjai. Említi, hogy a kiállító művészek e tipikusan dalmát életérzés és gondolat köré szervezett kis tárlaton kívánnak bemutatkozni szűkebb közösségüknek.

Örömmel tesz említést arról, hogy a Nemzetiségi Önkormányzat 2020. március 20-23. között „Schiavonék nyomában” címmel emlékező zarándoklatot szervez Velencébe, a dalmát iskolába. A háromszáz éves velencei uralom idején, amikor Dalmácia vallási, szellemi, kulturális és gazdasági központja is a dózsze székhelye volt, alakultak meg a Velencében élő, tanuló, vállalkozó

dalmátok testvériségei. A két leghíresebb a San Giorgio és San Trifun Fraternitas volt. Megeléjelve a schiavone (szolga) helyzetüket 200 dalmát összegyűlt és 1451 március 24-én megalapították a Dalmát Testvériséget és a Tízek Tanácsához folyamodtak, hogy más velenceivel egyenrangú polgárnak ismerjék el őket. Amikor a dózse, illetve a Tízek Tanácsa ezt megadta számukra, megalapították a Scuola di San Giorgio degli Schiavonit (a Dalmátok Szent György Iskoláját). Mivel néhány szentendrei dalmát család ősi rokonai között voltak schiavonék, először 1967-ben, még titokban, az egyik szentendrei helytörténész felkereste az iskolát egy velencei útja során. Később, amikor erre már mód nyílt többen is megtették ezt. 2020-ban a szentendrei horvát-dalmát közösség újra éleszti a Bratovština Sv Ivana Dalmata Senandrija-t. A Szentendrei Keresztelő Szent János Dalmát Testvériséget Velencében első alkalommal egy kisebb autóbussznyi szentendrei keresi fel, egy tematikus zárandokút keretében. Terveik szerint két napot töltenek a városban, felkeresik a valamikori dalmátok lakta környéket és meglátogatják az iskolát is, amely a világhírű reneszánsz festő Vittore Carpaccio képeivel van díszítve.

Továbbá megemlítésre került a Bethlen Gábor Alaphoz eljuttatott és befogadott nemzetiségi önkormányzati pályázataikkal kapcsolatban, hogy a befogadás még nem jelenti azt, hogy pozitívan értékelték.

Benkovits György elnök: Megkéri a megjelenteket, hogy tegyék fel kérdéseiket a Képviselő-testület tagjainak. Továbbá ismerteti, hogy a megjelenteknek lehetőségük van akár javaslattal is élni a dalmát közösséget érintő ügyekben.

Pistyúr Imre Munkácsy díjas szobrász: Elmondja, hogy a közösségük tagjai között számos képzőművész van, akik a műveikből összeállított kiállításokkal jó népszerűsítői lehetnek a szentendrei dalmát közösségnek. Javasolja, hogy a Szentendre Városi Horvát Nemzetiségi Önkormányzat éljen ennek lehetőségével. Felveti, hogy már régebben, amikor a múzeum munkatársai a dalmát ládát és temetési kellékeket a ravatalozó asztallal együtt elvitték, a ládában számos füzet volt, amelyben a Bratovština (Bratsvo) könyvelése és névsora, valamint jelentős számú érme is volt. Javasolja, hogy ezek hollétéről a nemzetiségi önkormányzat tájékozódjon a Múzeumnál, illetve a Skanzennél, ahová dr. Katona Gyuláné hagyatékát elhelyezték. Javasolja, a közösségük számára is üdvös lenne, hogy a dalmát miséken az egyházi énekek jobban szóljanak, ezért próbákra és külső szakmai segítségre is szükség van.

Benkovits György elnök: Beszámol arról, hogy Schwartz Dávid felajánlotta közösségünknek a szakmai segítségét, amellyel jövőben, a részletek és feltételek tisztázását követően feltétlenül élni fognak.

A felszólalásokban szó esett még számos fontos feladatról, így a családkutatások folytatásáról, hogy facebookot nem használó idősebb közösségi tagjaikat írásban vagy szóban értesítsék rendezvényeikről, arról, hogy melyik roráté a dalmátoké.

Pistyúr Imre Munkácsy díjas szobrász: Érdeklődik, hogy a Karácsonyi dalmát mise meg lesz-e tartva?

Benkovits György elnök: Elmondja, hogy természetesen az Adventi és a Karácsonyi dalmát roráté is meg lesz tartva.

Közösen abban is megállapodtak, hogy az idei dalmát roráté december 8-án, a reggel fél nyolcas, a tradicionális dalmát karácsonyi mise pedig december 25-én reggel fél nyolckor kezdődik.

Benkovits György elnök: Említi, hogy az Adventi, illetve a Karácsonyi Dalmát mise közötti időszakban egy énekpróbát is tartanak a Dézsma házban, ahol mindenki megkapja majd az énekek szövegét. Hozzáteszi, hogy erről időben értesítik a dalmát közösség tagjait! Hozzáfűzi, hogy sajnos az Adventi Dalmát mise előtt már nem tudnak énekpróbát tartani, de a Karácsonyi mise előtt mindenképpen tartanak egyet, vélhetően találnak majd egy olyan időpontot, amely mindenkinek megfelel. A Dézsma házban tartanának egy dalmát gasztronómiai bemutatóval, kóstolóval egybekötött közösségi rendezvényt, és ennek keretén belül tartanának egy énekpróbát, közös éneklést is. Schwartz Dáviddal már beszélt erről, és ő nagyon nyitott erre a dologra, ő szívesen segít, sőt van egy gyermekekből álló kórusa, és a kotta alapján betanítaná nekik a dalmát énekeket is.

Pánisz János: Megjegyzi, hogy decemberben visszafelé tekintve mindig a második roráté szokott lenni az Adventi Dalmát roráté. Úgy tudja, hogy ez nem december 8. napján, hanem általában december 12-15. között szokott lenni.

Benkovits György elnök: Elmondja, hogy Kisanyik Imrével beszélte ezt így meg, és említette már a plébános úrnak is. Kéri, hogy fogadják most ezt így el, és legközelebb, jövőre majd leülnek, és megbeszélik, hogy pontosan mikor legyen. Úgy emlékszik, hogy Silacher Miklós karvezető úr nem tudott sajnos tavaly Karácsonykor a dalmát misén ott lenni, mert akkor Pomázon volt, mert ő ott kántorkodik.

Kisanyik Balázs: Érdeklődik, hogy Szentendre testvérvárosával Stari Grad városával való kapcsolattartás jövőre a tervek szerint hogyan alakul majd?

Benkovits György elnök: Ismerteti, hogy az Ivan Dan kapcsán, bérelnének majd egy kivetítőt, tehát ma már a technika adott, és online kapcsolaton keresztül az ottani polgármester is ily módon részt venne, jelen lenne a helyi dalmát ünnepségen, és köszöntené a jelenlévőket.

További kérdés, hozzászólás nem lévén megköszöni a megjelentek érdeklődését. Az ülést 16.30 órakor bezárja.

Benkovits György
elnök

Szautner Katalin
jegyzőkönyv hitelesítő